

Клімова Г.П.,
д.філос.н., проф.
кафедри соціології та політології
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого

ЦІЛІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ВИЩІЙ ШКОЛІ

Педагогічна діяльність в вищій школі являє собою особливий вид соціальної діяльності, спрямованої на передачу студентам накопичених людством культури і досвіду, створення умов для їх особистісного розвитку та підготовки до виконання певних соціальних ролей у суспільстві. Основна мета педагогічної діяльності пов'язана з реалізацією загальнолюдського ідеалу гармонійно розвиненої особистості. Ця загальна стратегічна мета досягається рішенням конкретизованих завдань навчання і виховання в вищій школі. Дана мета зумовлює всі інші цілі педагогічної діяльності в ВНЗ.

Цілі педагогічної діяльності – явище історичне. Вони розробляються і формуються як відображення тенденції соціального розвитку, пред'являючи сукупність вимог до студентів з урахуванням їх духовних та природних можливостей. У ній укладені, з одного боку, інтереси і очікування різних соціальних груп, суспільства у цілому, а з іншого – потреби та інтереси окремого студента.

Цілі педагогічної діяльності – явище динамічне. Логіка їх розвитку така, що виникаючи як відображення об'єктивних тенденцій суспільного розвитку і приводячи зміст, форми і методи педагогічної діяльності у відповідність до потреб суспільства, вони складаються в розгорнуту програму поетапного руху до вищої мети – розвитку особистості в гармонії з самою собою та соціумом.

Однією з важливіших цілей педагогічної діяльності в ВНЗ є забезпечення якості вищої освіти.

Треба зауважити, що поняття «якість вищої освіти» отримало сьогодні міжнародне визнання. Всесвітня конференція з вищої освіти, що відбулася в Парижі 2004 року, констатувала: «Підвищення якісного рівня освіти стає одною з головних завдань вищих навчальних закладів на тривалу перспективу».

Як до вищої освіти слово «якість» стало використовуватися тільки з XIX століття. Дійсно, з моменту заснування першого європейського університету в Болоньї до середини XIX століття вища освіта в межах європейської інтелектуальної традиції розглядалась як абсолютне благо, відносно якого якісні порівняння були недоречними. Освіта розумілась як дещо досконале. До того ж не було критеріїв, які б дозволяли надавати діяльності вищим навчальним закладам якісні оцінки.

Ситуація змінилася у другій половині XIX століття, в період університетської реформи. Тоді традиційні академічні університетські спеціальності в галузі природничих і гуманітарних наук оцінювались з точки зору глибини наукового пізнання, а нові спеціальності в галузі інженерної справи, хімічної технології, комерції та інших розглядались вже з позиції їх практичної придатності.

Можна стверджувати, що чим значною є практична, прагматично-прикладна роль вищої освіти в суспільстві, тим більш високі і жорсткі вимоги надаються до її якості. Звідси виходить, що якість вищої освіти зумовлюється її соціально-економічною адекватністю, тобто спроможністю вдовольняти доволі конкретні потреби суспільства у спеціалістах та наукових працівниках.

Дане визначення якості вищої освіти істотно доповнює традиційний академічний погляд, який базується на суто наукових, дидактичних і моральних критеріях – критеріях інтелектуального рівня, ефективності процесів навчання і наукового дослідження, етичної місії вищих навчальних закладів. Саме доповнює, а не відмінняє, тому як якість вищої освіти має за свою основу не тільки і не стільки ті або інші прагматичні потреби, скільки

роль вищого навчального закладу як світоча, як співтовариства людей, що охороняють і примножують наукові знання і цінності культури.

У перспективі XXI століття якісні показники діяльності вищих навчальних закладів потребують особливої уваги. Чим це зумовлюється?

1). Поетапним переходом від індустріальної фази в розвитку суспільства до суспільства знань, до становлення постіндустріальної, інформаційної цивілізації. Цей складний і суперечливий процес безпосередньо пов'язаний зі зростанням соціальної ролі як самих вищих навчальних закладів, так і їх випускників. ВНЗ буквально «вбудовуються» в суспільство. Соціальний розвиток у все більшій мірі визначається насиченістю суспільства висококваліфікованими спеціалістами.

2). Вища освіта із селективної, вибірної стає масовою. І якщо зовсім нещодавно якісний рівень діяльності вищих навчальних закладів здебільшого забезпечувався природними здібностями студентів або їх приналежністю до найбільш культурних прошарків суспільства, то зараз необхідні додаткові міри, що спрямовані на розвиток творчих здібностей і якостей усередненої маси, що поступає у ВНЗ.

3). Разом зі становленням постіндустріальної цивілізації в світі здійснюється і процес глобалізації, складовою частиною якого виступає інтернаціоналізація вищої освіти. А це веде до зближення якісного рівня роботи ВНЗ різних країн, її відповідність деяким загальним критеріям і нормативам, які необхідні для міжнародної мобільності студентів і випускників ВНЗ, для їх працевлаштування, для взаємного визнання документів про вищу освіту.

Концепція забезпечення якості вищої освіти базується на ствердженні, що система забезпечення якості вищої освіти – це сукупність засобів і технологій, що використовуються для створення умов, які гарантують досягнення такого рівня підготовки спеціалістів, який відповідає заданим нормативам, критеріям або стандартам. Звідси виходить, що під забезпеченням якості вищої освіти треба розуміти: 1) політику держави в

галузі вищої освіти, що спрямована на підвищення її якості; 2) ясно і зрозуміло поставлені критерії, нормативи, стандарти якості підготовки випускників і наукових досліджень; 3) об'єктивні умови, що сприяють досягненню певної якості вищої освіти; 4) різноманітні засоби впливу на роботу вищих навчальних закладів, в тому числі і конкретні технології організації навчального процесу, а також методи оцінки якості навчання; 5) механізми управління і самоуправління вищими навчальними закладами з позиції якості.

Що стосується критеріїв якості вищої освіти, то під керівництвом Міністерства освіти і науки України заподіяна неординарна спроба задати ці критерії шляхом розробки і реалізації державних освітніх стандартів і освітніх програм, а також різноманітних технологій оцінки їх виконання. Маються на увазі як педагогічні оціночні засоби, так і практика державного нагляду за якістю освіти, включаючи ліцензування і атестацію діяльності вищих навчальних закладів.